

המקדש בפרשה

אמור

” וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: מִחוּץ לַפְּרֻכֹת הָעֵדוּת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן מֵעֶרְב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי ה' תָּמִיד חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: עַל הַמְּנִרָה הַטְּהַרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנְּרוֹת לִפְנֵי ה' תָּמִיד: וְלִקְחָתָּ סֹלֶת וְאַפִּיֹת אֹתָהּ שְׁתֵּים עָשָׂר חֲלוֹת שְׁנֵי עָשָׂר נִים יִהְיֶה הַחֲלָה הָאֶחָת: וְשָׂמַתְּ אוֹתָם שְׁתֵּים מֵעֶרְכוֹת שֵׁשׁ הַמְּעֻרְכֹת עַל הַשְּׁלֹחַן הַטְּהַר לִפְנֵי ה': וְנָתַתְּ עַל הַמְּעֻרְכֹת לְבִנְהָ זֶכֶה וְהִיָּתָה לְלֶחֶם לְאֻזְכָּרָה אִשָּׁה לָהּ: בְּיוֹם הַשְּׁבִיט בְּיוֹם הַשְּׁבִיט יַעֲרֹכְנוּ לִפְנֵי ה' תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: וְהִיָּתָה לְאֹהֶרֶן וּלְבָנָיו וְאָכְלוּהוּ בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לֹא מֵאִשֵּׁי ה' חֶק עוֹלָם”
(ויקרא כ"ד)

לקראת סוף הפרשה, לאחר שלמדנו על דיני הכהן, דיני הבהמה הכשרה להקרבה והלכות שלושת הרגלים - מופעים שתיים מתוך עבודות המקדש הרבות – עריכת המנורה ועריכת חלות לחם הפנים. התורה מדגישה שאת המנורה מעמידים 'נ' כח השלחן' (שמות כ"ו) ללמד שלמנורה ולשלחן יחסי גומלין מיוחדים והם משלימים אחד את השני. אך מקומם כאן בפרשה?

ליל שבת - מה עניין הפרשה לכאן?

עיון בנושאים השונים בפרשה מעלה את השאלה המתבקשת, שכמעט כל הפרשנים נדרשו אליה, מה עניין מצוות המנורה ולחם הפנים לרצף של הפרשה? החזקוני, הפשטן, מבאר שזהו רצף הגיוני לשלושת המצוות החשובות של הכהנים – הקטורת שהופיעה בפרשת אחרי מות ומצוות המנורה והשלחן בפרשתנו:

לפי שבספר זה שהוא תורת כהנים סדר כל תשמישי המשכן והקרבת ומילוי ידי הכהנים והפרשות הטמאות שאוסרות לבא למקדש ולאכול בקדשים ובא עתה לפרש סדר המנורה והשלחן ששניהם תלויים זה בזה והקטרת כבר נזכר בפרשת אחרי מות” (חזקוני על ויקרא כ"ד, ב')

הרמב"ן לא עונה על שאלתנו, אלא על השאלה, מדוע בכלל צריך לחזור על פרשת הדלקת הנרות, לאחר שכבר נצטוונו על כך בפרשת תצוה.

”אבל צורך הפרשה הזאת.. ששם צוה ויקחו אליך שמן זית זך מאת בני ישראל, כלומר מאת כל איש אשר נמצא אתו שמן זית זך למאור עם שאר תרומת המשכן, וכן עשו כמו שנאמר והנשיאים הביאו וגו' את הבושם ואת השמן למאור ואע"פ שאמר שם "חוקת עולם לדורותם", הוא על ההדלקה, ועכשיו בלה השמן הוא שהביאו הנשיאים נדבה, וצוה שיקחו בני ישראל משל צבור לדורותם שמן זית זך כתיב כשמן הראשון”
(רמב"ן על ויקרא כ"ד, ב')

הרמב"ן מתרץ שכאן מתחדש דין נוסף: מי צריך לתרום את שמן הזית. שהרי את השמן שהשתמשו בו בתחילת ימי המשכן תרמו הנשיאים, וכאן הדגש הוא 'צו את בני ישראל'. שתרומת השמן למנורה צריכה (או לפחות יכולה) לבוא מעם ישראל.

יתכן שבעקיפין, מתרץ הרמב"ן גם על מיקומה של הפרשה. הסבר אחד – זה עתה אול השמן מן המקדש, והגיע הזמן לחדש את המלאי (וכך בפירוש ספורנו). הסבר נוסף – לפרשה קשר ישיר אל פרשת המועדות המדברת על העלייה לרגל, והדגש כאן הוא, שכאשר אתה עולה לרגל, הבא איתך תרומה למקדש, למשל, שמן זית למנורה.

גם ה'אור החיים' נדרש לשאלה זו, והוא מתייחס לכל רצף המצוות שמופעיות בסוף הפרשה:

"ואולי כי לצד שצוה מצות שבעיות, פסח ז' ימים, חג הסוכות ז' ימים, שמחת המינים ז' ימים, גם ראש השנה ויום הכיפורים ישנם בבחינת השבע להיותם בחודש השביעי, לזה סמך לזה גם כן מצות המנורה שהיא בחינת שבע נרות, גם השלחן ישנו בסוד שבע דכתיב (פסוק ו) שש המערכת וגו', והשלחן הסדורות עליו שהוא סוד המתקבץ בו שש מעלות, והיא משלמת שבע: ותמצא שצוה גם כן בפרשה זו מצות העומר שהוא שבע שבתות, גם מצות השבת, נמצאת אומר שכלל כל מצות השביעיות יחד, לומר כי סודם ועיקרם אחד"

(אור החיים על יקרא פרק כד פסוק ב)

האור החיים מלמד כאן דבר נפלא. המכנה משותף לכל המצוות הוא המספר שבע. שבעת ימי החג, שבעת קני המנורה, שבעה ימים ושבעה שבועות בספירת העומר, לחם הפנים שנערך ביום השביעי ומצוות חודש תשרי החודש השביעי.

בעיון ראשוני, נראה שיש כאן בסך הכל מכנה משותף נחמד, אך למעשה, כפי שאומר האור החיים 'סודם ועיקרם אחד'. יש כאן רעיון אחד החורז את הכל. סוד גדול.

השבע הראשון בעולם מופיע בבריאת העולם, ומכאן שהמספר שבע עצמו מבטא את כל הטוב הנמצא בעולם הזה. שגם בו ישנה הדרגה, ששת ימי המעשה והשיא יום השבת. אך גם השבת נמצאת בתוך קדושת העולם הזה.

מתוך זה ניתן להבין את הסמיכות המופיעה תמיד בין המקדש ובין השבת. אַתְּ שֶׁבַת תִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדְּשֵׁי תִיבְאוּ. שניהם פסגת הקדושה בעולם הזה. השבת- פסגת קדושת הזמן. ובית המקדש - פסגת קדושת המקום. שניהם מלמדים שמצד אחד הם חלק מן העולם הזה, ובשניהם יש אכילה, שתיה ושמחה, אך יש בהם מעלה מיוחדת המבדילה אותם מימי המעשה.

(זאת בניגוד למספר שמונה, המבטא מעלה שמעל העולם הזה. לכן, למשל, רק לאחר שבעה ימי פרישה, ביום השמיני, נכנס הכה"ג לקודש הקדשים. ביום הכיפורים אין אכילה ושתיה ורק אז נכנס הכהן הגדול לקודש הקדשים שאף הוא מעל מימד המקום בבחינת 'מקום ארון הברית אינו מו המידה').

"זה לשון הרמב"ם בפרק ח' מהלכות תשובה (ה"ד), העולם הבא אין בו גוף וגויה, אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת. הואיל ואין בו גויות אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכים להם בעולם הזה, ולא יארע דבר בו מן הדברים שמארעין לגופות בעולם הזה, כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא בהן. כך אמרו החכמים הראשונים, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה. הרי נתברר לך שאין שם גוף, לפי שאין שם אכילה ושתיה. וזה שאמרו צדיקים יושבים, על דרך חידה, כלומר נפשות הצדיקים מצויים שם בלא עמל ויגיעה"

מתוך דברי הרמב"ם יוצא, שבעולם הבא אין 'קדושה'. זאת כיוון שאם אין מימד של מקום, גם לא יהיה מקום קדוש. אם אין גויה- לא יהיה אדם קדוש. ואם אין מושג של זמן, אזי לא יהיו ימים קדושים. בהסתכלות רחבה יותר על הפרשה נבין שכל המצוות המופיעות בפרשה מלמדות אותנו כיצד בתוך העולם הזה, עם מגבלותיו ניתן להגיע לחיי קדושה.

לכן, הכהנים, שהתקדשו והובדלו משאר העם מצויים על הקפדה יתרה בדיני טומאה (ורק כשיש מציאות של טהרה שייך טומאה). ומתוך כך, הקפדה יתרה בדיני מומים. המועדים נקראים 'מקראי קודש', ובמיוחד כי תבואו אל הארץ, אלמד אתכם כיצד אפילו את התבואה שעליה עמלת בששת ימי המעשה- קודש יהיו לה'. זה 'סודם ועיקרם של הפרשה: וּנְקַדְשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם. קדושה בתוך הארץ. כאן.

ואלי מתוך כך נבין מקומה של 'פרשת המקלל' המופיעה בסוף הפרשה. על פי המדרש, המקלל לא הצליח להבין את סוד לחם הפנים, 'ואמר ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא פת צוננת של תשעה ימים בתמיה' (רש"י). המקלל לא הצליח להבין כיצד בתוך העולם הזה ישנה ברכה אלוקית. להבנתו, בעולם הזה מתקיימים חוקי העולם, ורק בשמים ישנה התגלות של קדושה. 'והוא בן איש מצרי'. מה כבר אפשר לצפות.

לסעודה שלישית - האם יש בכלל כפרה לאומר לשון הרע?

ענה נותר לנו לבאר על פי כל הנ"ל את מקומם המיוחד של מצוות עריכת המנורה ועריכת חלות לחם הפנים בתוך כל המכלול. (אגב, אני כותב עריכת המנורה, כפי שמופיע בפרשה. ולא הדלקה. הדלקה זו מצווה אחרת שכשרה גם באדם שאינו כהן. כאן הכוונה להנחת השמן ופתילות וניקוי המנורה. גם הדגשה זו משתלבת יפה במהלך הכללי, שגם ההתעסקות בליכולך של המנורה היא מצווה שצריך בה קדושה יתרה ושמורת רק לכהנים).

כפי שראינו, לעומת קודש הקדשים, הקודש מסמל את פסגת חיי הקודש בעולם הזה ומתוך כך את לעולם הזה. השולחן והמנורה סמוכים לפרוכת העדות, אך מבחוזן.

”וְשַׁמֶּת אֶת הַשְּׁלֶחָן מִחוּץ לַפְּרֻכֹת וְאֶת הַמְּנֹרָה נִכַּח הַשְּׁלֶחָן
עַל צֵלַע הַמִּשְׁכָּן תִּימְנָה וְהַשְּׁלֶחָן תִּתֵּן עַל צֵלַע צְפוֹן” (שמות כ"א, ל"ה)

בציווי בצורת העמדת הכלים נלמד דבר מעניין. המנורה טפלה לשולחן. קודם כל העמד את השולחן, וכשאתה מעמיד את המנורה שים לב שהיא מול השולחן, נוכח השולחן. זאת כדי להדגיש שהקודש שייך למציאות היום יומית.

”והוא, כי אין ספק כי מציאות התורה בארון היא בקדש הקדשים במערב המשכן, אך שפע אור החכמה והמדע להבינה ושפע המכלול האדם בעולם, אשר זה וזה מאת האלהים אשר בארון המה, הלא נתייחדו שני כלים, כל אחד מיוחד אל אחד מהם, אור החכמה אל המנורה ואור שפע ההזנה אל השולחן. כי מהמנורה שבדרום החכמה תצא, ומשלחן שבצפון זהב יאתה. והוא מאמרנו בביאור משלי על פסוק (משלי ג טז) אורך ימים בימינה וכו', כי התורה שבארון במערב כשנצייר פניה מול פני כל הבא אל אהל מועד נמצאת מנורה שבדרום לימינה ושלחן שבצפון לשמאלה. וזהו אורך ימים, שהוא שהוא חכמת התורה כמה דאת אמר (דברים ל כ) כי הוא חייך ואורך ימך, בימינה, שהוא במנורה שבדרום. ובשמאלה, אשר שם השולחן, משם עושר וכבוד” (תורת משה על שמות כ"א)

בשולחן לחם הפנים מצויה הספרה שבע בהחבא. מה שבולט הוא שש חלות על כל מערכת. השולחן מלמד על הברכה של 'ששת ימים תעבוד'. אך החלוקה נעשית בשביעי. זה בא ללמדנו, שגם בלחם פשוט, קמח ומים יכולה לחול קדושה. כפי שמסכם השפת אמת את כל העניין:

”שהקדוש ב"ה נתן לבנ"י כלים להעלות כל העולם עד השורש. וזה ענין לחם הפנים ביום השבת יערכנו כו' מאת בני ברית עולם. דאיתא כל ברכאין בשביעאה תלי' ויש ג' סעודות בשבת בחי' ג' אבות. וי"ב לחם בחי' י"ב שבטים. שכל זה דרך התפשטות השפע מן שורש האחדות שיקבלו השפע דבוק בשורש וזה ברית עולם”
(שפת אמת פרשת אמור, תרנ"ז)

בפ' לחם הפנים ביום השבת יערכנו. והוא עדות כי השפע יורד בשבת על כל ימי המעשה וכי השפע יורד מבהמ"ק לכל המקומות וכי בני"י שנבחרו נפשותיהם ממשכים השפע לכל הברואים. לכן צוה הקב"ה שבנ"י יערכו י"ב לחם בשולחן הקודש. והענין הוא דכתי' לחם פנים לפני. דבאמת הקב"ה זן ומפרנס לכל הברואים. אבל יש כמה דברים וסיבות קרובות ורחוקות ויש מקבלין את פרנסותיהם בבחי' אחר בלאחר יד. ובנ"י רצה הקב"ה שיקבלו השפע פנים בפנים. ... וסידר הכתוב לחם הפנים ומנורה אחר הרגלים. דכמו דיש בשנה מועדות. כמו כן בדרך א' הוא עולם שנה נפש והכל בדרך כ"ב אותיות התורה כדאיתא בס' יצירה. ויש בשנה ג' רגלים ז' ימי שבתא וי"ב ר"ח. ובנפשות ג' אבות ז' רועים י"ב שבטים. ובעולם הי' בבהמ"ק בהיכל מזבח שלחן מנורה. וז' נרות. וי"ב לחם. והקב"ה בתורה מסר לבנ"י כל ההנהגה.

השפת אמת מדגיש שהעולם שלנו מורכב מעולם – מימד המקום, שנה – מימד הזמן, ונפש – מימד האדם והחיים. דברים אלו שייכים לעולם הזה. והקב"ה מסר לבני ישראל את ההנהגה, כלומר את יכולת לגרום למצב של 'נקדשתי בתוך בני ישראל'.

שבת שלום
מרדכי פרסוף